

כה יעזור לי אלוהים!

היא גם הנהיגה בכריטיניה את מיטטר הרווחה החברתית, שהיה לדוגמה לעולם המערבי כולו. שביט לא ניסה כלל להסתיר שיש למסקנתו המסולפת ייחוס כאן ועכשיו: השמאל שוב שוגה באשליות והולך שולל אחרי האוטופיה, למשל לגבי אש"ף. ואילו הימין המציאותי רואה את העולם כמו שהוא. (אריאל שרון, למשל. כפי שהוכיחה מילחמת-הלכנון).

הפרופסור, המחזיקה בקאתדרה על-שם המנהיג הרוויזיוניסטי אריה בן-אליעזר, השתמשה מתשובה ברורה על טענות אלה, ובלבד, קינן החשש שמא היא הסכימה עימן. אני מקווה שזה היה חשש-שווא.

„או... אה... אי...“

כאשר נבחר הנשיא רונלד רגן, הביעו רבים את החשש מפני קיצוניותו הימנית של האיש, שהיה ידוע כנציג המחנה הלאומני-שמרני המופלג ביותר בארצות-הברית. העותי או להביע דיעה חריגה: שהסכנה האמיתית הכרוכה בבחירת האיש אינה נובעת מעמדתו הקיצונית, אלא מכוחו המוחלט בענייני העולם. כתבתי שהנהגת המדינה החוקה ביותר על פני כדור-הארץ הופקדה בידי איש שהוא כילד בן-יומו. החרדש ימלאו שלוש שנים מאז כניסתו לתפקידו, וחוששני שנבואה זו התאמתה.

בכתבה-העת האמריקאי הליברלי נייטן פורסם לא מכבר פרטוקול של ראיון שהעניק הנשיא לקבוצה מובחרת של עורכי-עיתונים. אנסה לתרגם את הדברים לעברית, תוך נאמנות רבה ככל האפשר לסיגנונם המקורי — אם כי זה קשה, מפני שהנשיא דיבר בשפה משוטפת. מסתבר שיש הבדל עצום בין דבריו הרהוטים וכובשי-הלכות של הנשיא, כשהוא קורא מן הכתב דברים שנכתבו על-ידי יועציו, או כשהוא אומר דברים שלמד בעל-פה כפי שלמד בקולנוע — ובין הדברים שהוא אומר בלי הכנה מראש. כשהוא נאלץ לענות בל ממוקם על שאלות, מצלצלים הדברים כך:

רגן

שאלה: האם אתה עומד להפעיל לחץ כלשהו על הממשלה התורכית כדי לתת פיתרון צודק לבעיית קפריסין?

הנשיא: לא יודע. בעיית קפריסין. שאלה: הנשיא: הווי, הלוואי ושר-החוזק היה כאן. אנחנו מודעים לזה, אבל אני לא יודע.

שהכנסנו את עצמנו לזה במישרין או עמוק. אנחנו הצענו, כפי שאנחנו עושים תמיד לעזור אם אנחנו יכולים, אך ברגע זה אני חושב שעזרתנו מכוונת למקום שהוא קצת ממורכז לזה, בחוף של...

שאלה: אני מדבר על 200 אלף פליטים בקפריסין. הנשיא: כן, אני יודע, ואני מקווה שנוכל למצוא — ולעזור בפיתרון העניין הזה.

שאלה: ארוני הנשיא, מתי אנחנו עומדים לנתק את היחסים הדיפלומטיים עם הממשלה שנכפתה על-ידי הסובייטים על אפגניסטאן, ולהשיט סיוע ממש ויעיל יותר ללוחמי-החופש באפגניסטאן?

הנשיא: עלי לומר שלנתק את היחסים הדיפלומטיים, אפילו עם ברית-המועצות, מתוך כעס עליהם בגלל המעשה הנורא כלפי המטוס הקוריאני...

שאלה: דיברתי על אפגניסטאן. מה? הנשיא: דיברתי על אפגניסטאן, על הממשלה שנכפתה על-ידי הסובייטים בקאבול.

שאלה: האם עדיין יש לך תוכנית לבקר בקוריאה הדרומית? אם כן, מהי מטרה העיקרית של ביקור כדור-קוריאה?

הנשיא: מה? שאלה: דרום-קוריאה? הנשיא: כן.

שאלה: ארוני הנשיא, האם הודו תתאים ללוחמי-הזמנים שלך? הנשיא: מה?

הגברת סמול (עוזרת של הנשיא): שאלה אחרונה, ארוני הנשיא.

שאלה: ארוני הנשיא, שמי הוא קשישאן מקליפורניה, והייתי רוצה לדעת עם יש לממשלת ארצות-הברית עמדה לגבי רצח העם הארמני על-ידי התורכים.

הנשיא: רצח-העם של... שאלה: הארמנים, ב'1915.

הגברת סמול: רצח-העם התורכי והארמני. הנשיא: אה, אני — העמדה הרשמית שאני יכול לגלות לך היא שאנחנו מנגידים לטורקים משני הצדדים. ואני יכול רק להאמין כי ממש אין אדם חי כיום שהיה חי בתקופה של הצרע.

היא. ונדמה לי שאנחנו צריכים להיות מסוגלים לשבת יחד עכשיו, קבוצה לגמרי חדשה של אנשים שיוצאים על זה רק מתוך קריאה, לשבת וליישב את נקודות-המשלוח שבינינו ולהביא שלום לפחות לאותו חלק של האגוזים.

הגברת סמול: תודה, ארוני הנשיא, תודה רבה. הנשיא: קאנה אומרת לי שעלי ללכת. תודה רבה לכולכם. תודה.

המסקנה המתבקשת היא כי ישראל אינה מתנגדת להופעתם של פלסטינים קיצוניים, המטיפים לפירוק המדינה, אך מתנגדת בהחלט להופעת פלסטינים מתונים, המציעים שלום בין ישראל ובין מדינה פלסטינית שתקום בשטחים הכבושים. גם בכך יש לקח ברור, שאינו עוזר רווקא לשפר את תרמית ישראל בעולם.

לראיין את שביט

פעם בשבועיים מביאים בטלוויזיה פרופסור, מעילית האקרמיה, כדי לראיין את יעקוב שביט. שביט הוא איש מכריח. על כל פנים — כך היה בהתחלה, לפני שהכריחו אותו להתאפר לפני השידור, כדי למנוע את הברק המסנוור של פניו, שתפריע למצלמות.

זה לא שינה את שיטת שיחתו. הוא מסביר לבעל-ישיחו ארוכות מה הם חושבים, ואלה נאלצים להשיב „נכון... או, במובחנתה, זה נכון, אבל...“

אחת התוצאות של תוכנית זו היא שאנשי-הרוח, שהצטיירו בעבר כאנשים מקוריים, מצטיירים בתוכנית זו כאנשים רדודים למדי, שאין שום רעיון מקורי מבצבץ במוחם. אדם בעל השכלה סבירה לא ספג, בכל השיחות האלה, אף רעיון מקורי חדש. אחד שיש בו כדי להפרות את מחשבתו. אך יתכן שלא ציבבט לכדו האשם. אלא במיגבלות המרדום הטלוויזיוני, שאינו מתאים כליכך לפיתוח רעיונות מעמיקים וחדשניים, גם אם אין מראיין (ואולי צריכים להגיד: מתראיין) כמו שביט. אסור לדרוש יותר מדי.

כל זה היה נסלה ונסבל — עד לפרק האחרון בסדרה. הדוקטור שביט ראיין את / שוחח עם / רואיין על-ידי / הפרופסורית חרונה בן-ישראל, ההיסטוריונית אשר ירשה את מקומו של יעקב טלמון המנוח.

לא הבינתי כל-כך את כיוון השיחה, שנראתה כמיטלטלת אנה ואנה, עד אשר תפסתי לפתע את המגמה. שביט ביקש למלט מפי הגברת את הקביעה שהשמאל הבריטי התנגד בין שתי מילחמות-העולם למאבק בגרמניה הנאצית, בעוד שהימין היה מוכן למאבק זה. ומכאן המסקנה: הימין הוא מציאותי, הוא „קורא את המפה נכון“, הוא מבין מה מתרחש. ואילו השמאל הוא אטופיסטי, יש לו אולי כוונות טובות, אך אין הוא מבין מה מתרחש, ולכן הוא גורם לאסון.

קשה לי להעלות על הדעת שטות גדולה יותר. היא יכלה להעיד על בורות, אלמלא ישבו לפני המצלמה שני אנשים שאינם בורים. נראה שיש סיבה גרועה יותר.

אפשר למתוח ביקורת קטלנית על התנהגות השמאל הבריטי בימים הראשונים של המישטר הנאצי, כאשר המשיך להתנגד לחימוש, בעוד שהמצב החדש חייב בהחלט חימוש מזורז ואולי אף מילחמה מונעת. זה קל. אך אין שמץ של אמת בטענה כאילו הימין הבריטי היה „מציאותי“ ורצה בחימוש ובפעולה.

ח"כ גר יעקובי סבור שעשיתי לו עוול. כאחד ממאמריי האחרונים טענתי שעלה במאוחר על עגלת ההתנגדות למילחמת-הלכנון, כמו רבים אחרים.

אני שמח שיעקובי רואה בעצם המחשבה שהוא תמך אי-פעם במילחמה זו, ולוא גם בימיה הראשונים, פגיעה בכבודו. זה טוב.

יעקובי

הוא אומר כי התנגד למילחמה מן היום הראשון ומן הקילומטר הראשון. בהוכחה לכך הוא מצטט שיחות שהיו לו עם חבריו כסיעה, דברים שאמר בישיבת הסיעה בכנסת ביום השני של המילחמה, ומאמר שכתב בשבוע השני או השלישי של המילחמה.

אין לי כל סיבה לפקפק בדבר. אני מוכן לקבל אותם כאמת לאמיתם.

אך אם כן, יש לי בעיה אחרת.

מוזר בעיני שאני, שהייתי פעיל נגד המילחמה כבר בשעותיה הראשונות, לא ידעתי כי יעקובי שותף לדעתי. אני חי בארץ הזאת, אני עורך עיתון, עקבתי או אחרי כל רחשוש של התנגדות למילחמה, לא ידעתי על עמדתו של יעקובי, אף שהוא איש צמרת המערך ומפלגת-העבודה. וזה מטריד אותי.

יעקובי הוא חבר-כנסת. תפקידו העליון של חבר-כנסת — ולשם כך הוא נבחר! — הוא להכריז על דיעותיו מעל בימת הכנסת, ולהכריע בהצבעות.

ואם זה לא לגבי כל עניין, הרי לגבי מילחמה, עניין של חיים ומוות פשוטו כמשמעו, על אחת כמה וכמה. וכאן עולה עניין ההצבעה.

ביום השלישי של המילחמה נערכת בכנסת ההצבעה הראשונה והמכרעת על המילחמה. היא באה כעיקבות הצעת אי-אמון שהגישו סיעת רק"ח. תוצאת ההצבעה היתה: 4 בעד אי-אמון (אנשי ר"ח כבד), איש לא נמנע, 10 „לא השתתפו בהצבעה“ אף שנכחו באולם. (7 חברי-כנסת, 1 יוסי שריד, 1 שלומית אלוני, 1 מרדכי וירשובסקי). כל ה'ש' א'ר' הצביעו נגד אי-אמון.

מכיוון שאין רושמים בדבריה-כנסת מי מצביע מה, אלא אם כן יש דרישה מפורשת של מיספר חברי-כנסת לערוך „הצבעה שמית“, אין לדעת לעולם מי הצביע מה (וזהו שערוריה כשלעצמה, שמחיתי עליה פעמים רבות). לא רשום בפרטוקול איך הצביע יעקובי. ברור שלא הצביע בעד אי-אמון, לא נמנע ולא „השתתף בהצבעה“.

שאלתי בעניין זה, והוא ענה כי אינו זוכר בדיוק, יתכן שהצביע נגד אי-אמון, ויתכן שלא היה באולם. עם כל הכבוד, קשה לי לקבל שמישהו אינו זוכר איך הצביע בהצבעה כה גורלית. אפשר להניח שהצביע נגד אי-אמון.

יעקובי אמר כי אי-אפשר היה להצביע בעד אי-אמון, בגלל נוסח דבריו של מאיר וילנר, שהגיש את ההצעה. אך דקה לפני ההצבעה סיים מנחם בגין את דבריו בקביעה שכל מי שיצביע נגד אי-אמון תומך בזה בהחלטת הממשלה לפתוח במיבצע „שלום הגליל“. זאת היתה משמעות ההצבעה, וכל חברי-הכנסת הבינו זאת. וכמוהם, כל העולם. מי שחשש על הודות עם וילנר וחביו, צריך היה לפחות להימנע מהצבעה (דבר הכרוך בהרמתי-יר). גם „אי-השתתפות בהצבעה“ של 10 אינה מספקת אתי.

לאור דבריו של יעקובי, כי התנגד כבר אז למילחמה „מהקילומטר הראשון“, אני רואה בחומרה כפולה ומכופלת את הצבעתו נגד אי-אמון — ולמען המילחמה. פירוש הדבר שהוא חשש לנקוט בפומבי עמדה בלתי-פופולרית. ו/או שהעמיד את המישמעת המיפלגית מעל לקול מצפוננו בעניין שהיה כרוך באובדן חיים רבים ובניקוד עצום למדינה.

יש רגעים בחייו של אדם, קל וחומר בחייו של איש-מדינה, כשחובתו היא לקום ולהכריז קבל עם ועולם, כמו מרתין לותר המנוח: „כאן אני עומד. איני יכול אחרת. כה יעזור לי אלוהים!“

כסא ריק

נאלצתי השבוע לנטוש לשלושה ימים את החורף הישראלי החם לטובת גרמניה הקרה והרטובה. כהודמנות זו השתתפתי שם גם בשתי תוכניות-טלוויזיה.

לאחת מהן, שידור ארוך שבו השתתפו 12 איש-ציבור ומומחים ידועים-גרמנים, ישראלים ופלסטינים — הוזמנה גם ידייתי המנודה אל-טויל, הפעילה הפלסטינית רבת-הטמפרמנט מרמאללה. המושל הצבאי אסר עליה לנסוע, אף שחזרה רק לפני שבועיים מחו"ל.

המארחים החליטו למחות על כך בדרך שקטה. הם השאירו את הכיסא שלה ריק, בבחינת כיסא אל-דומי, ועליו שלט גדול שהכריז על שמה של הנעדרת.

הכיסא הריק היה אמר יותר מכל אשר יכלה רמנודה להגיד לגבי מאות אלפי הגרמנים (אולי המיליונים) שחזו בשידור החי ובשידור החוזר, היתה זאת הבהרה חותכת לדיכוי חרות הפלסטינים בידי ישראל. קשה להעלות על הדעת תעמולה גרועה יותר לעניינה של ישראל.

האנשים המתוחכמים יותר, היודעים מי היא רמנודה, שאלו את עצמם שאלה נוקבת יותר, מדוע נאסר רווקא עליה לבוא? היא ידועה כפלסטינית לאומית, אך גם כאשה החותרת מזה שנים לשלום ישראל-פלסטיני, וכאחת הפלסטינים הראשונים שהכריזו על כך כפה מלא קבל עם ועולם.

אורי אבנרי

איש ימין

נכון הדיפך הגמור. וינסטון צ'רצ'יל הימני, שאמנם הטיף לחימוש ולהתערבות, היה מבורד ומנודה, בבחינת קול קורא במידבר. הימין הבריטי ברובו המכריע, ובראשו אלי העיתונות ההמונית, לא הסתיר את אהדתו הבולטת למישטר הנאצי. הוא הבין לנפשו של היטלר, וקיווה כי יפנה את עוצמתו כלפי הסובייטים. רוכס וינרוד, המלך המתפטר, ערך ביקור ידיותי אצל הפירור, ועורר את הרושם שהוא אודה מושבע של המישטר.

נוויל צ'מברליין, האיש שחתם על הסכם-מינכן, היה מנהיג הימין. דעתו של צ'רצ'יל התקבלה על-ידי הימין רק בלית ברירה, ברגע האחרון ממש. כשהחבר כבר היתה מונחת על צווארה של בריטניה. אך זהו רק פרק אחד בהיסטוריה הבריטית במאה ה-20. חשובה יותר העובדה כי הממשלה הטובה ביותר שראתה בריטניה במאה זו, המעשית והמציאותית ביותר, היתה דווקא הממשלה הסוציאליסטית של קלמנט אללי, שנבחרה כסוף המילחמה. ממשלה זו עשתה את המעשה הנכון והמציאותי ביותר: היא העניקה את העצמאות להודו ושיחררה את בריטניה מן העול הנורא של המושבות, דבר שצ'רצ'יל הגדול סירב בהחלט לעשותו.